

Lehis

Vanarahvas kut-
sus lehist Saksa-
maa kuuseks ja
lehtmänniks.

Eestis kasvavad vane-
mad puiestee- ja par-
gilehised on kas euroo-
pa (*Larix decidua*) või siberi
lehis (*L. sibirica*). Uuem
aeg on nii metsa kui ka par-
kidesse toonud rohkesti teisi
lehiseliike, sest maailmas on
neid üle paarikümne.

Suur osa lehisid kipub
omavahel hübriidiseeruma,
iga kord ei saagi seemnest pä-
ris samasugust järglast. Lehi-
sed kasvavad meil hästi, kuid
sellist looduslikku uuendust
nagu meie oma maa puudel
neil ei ole. Meil kasvatata-
kse lehist üsna viljakas mullas.
Kuna tema võra laseb valgust
läbi rohkem kui näiteks kuu-
se oma, siis on lehisepuistus
tavaliselt kõrge ja tihe rohu-
kamar, mis puukeste õrnad
tõusmed tapab.

Moes on lehisehetid. Need
on kenad helerohelised juba
kevade hakul, ilus on ka sü-
gisene puhassärav kollane
toon. Muidu on lehisehekk
nagu iga teinegi põõsastara,
soovides aastas vähemalt
korra pügamist. Ja lõpuks
ootab teda iga okaspuuhe-
ki saatust – elujouetuks jää-
nud puud tuleb maha saagi-
da ning välja juurida. Leht-
põõsahekke annab aga ena-
masti noorendada.

Enamikul lehiseliikidel
küpsed ja variseb seeme va-
rem kui kuusel või männil,
juba sügisel. Kõigepealt ku-
kuvad kábist välja kõige suu-
remad ning elujõulisemad
seemned, alles jäävad niru-
mad või hoopis päris tühjad
seemnekestad. Neid on ka
mullustes kábides – euroo-
pa lehisel näiteks seisavad
kábid okste küljes 2–3 aas-
tat. Vanemaid vihma ja päi-
kese käes hallikaks parkunud
kábisid korjata ei tasu.

Noorte kábidega ameerika lehis (*Larix laricina*) Kubjal.

Jaapani lehis (*Larix kaempferi*) kábid talvel.

Okaspuuseemnetel on kül-
jes väike tiivake, mis toimib
ühtlasi nii langevarju kui ka
propellerina. Märtsikuus
kuusikus kõndides võib mõ-
nikord näha, kuidas isegi tuu-
levaikse ilmaga kuuseseem-
ned pööreldes emapuust kau-
gemale lauglevad. Seemet
käsitsi külvates ei ole tiivake
takistuseks, ometi on parem,
kui teda küljes ei ole. Seem-
neid ettevaatlikult sõrmede
vahel mudides jääb tiivakes-
test järele peen tolmpjas ollus,
mida on kerge välja sõeluda
või ära puhuda. Ka heleda-
mad ja väiksemad seemned
võib ära visata, need on ta-
valiselt tühjad. Muljuge mõni
seeme küünega puruks ning
vaadake, kas selles on tuu-

ma või mitte. Puhastatud see-
me pange purgikesse või ki-
lekotti, hoidke kevadeni ja-
hedas.

Kevadel enne külvamist
puistake seeme suuremasse
purki ja valage peale külm
vesi. Umbes poole päevaga
on tuumakad seemned va-
junud anuma põhja, pinnale
jäävad praht ja tühjad seem-
nekestad, mis visake mine-
ma. Korralikult seemnel las-
ke ära kuivada, sest märga
on ebamugav külvata.

Külvake mai algul, kui
muld on juba piisavalt soe.
Meetri laiusele peenrale ma-
hub pikuti viis 5–6 cm laiust
külvirenni, külvake umbes
1 cm sügavusele. Muld ei tohi
läbi kuivada.

Euroopa lehis leinavorm
'Pendula'.

Kui te ei viitsi või ei saa
külve iga päev kasta, ka-
sutage kattelaudu. Võtke
8–10 cm laiused meetripikkus-
ed lauajupid, pange täpselt
külvirennide kohale ning su-
ruge vastu maapinda. Lauda-
de all seisab muld ka ilma kast-
mata kenasti niiske ja soe. Paa-
ri nädala pärast hakake nen-
de alla piiluma: kui mullapin-
nal on juba näha kõveraid idu-
kaelu, võtke lauad ära. Need
võib panna paariks nädalaks
külvirennide vahele, et takis-
tada umbrohu idanemist. Õr-
nad tõusmed kardavad päike-
sepõletust, sellepärast püüdke
kate eemaldada sompus ilma-
ga või vastu õhtut.